
UVODNIK – EDITORIAL

Maistrovo osebno pričevanje

Zadnje veliko manifestacijo v Mariboru je Maister vodil leta 1928 ob deseti obletnici osvoboditve slovenske Štajerske in Koroške. Predsedoval je pripravljalnemu odboru, ki si je zastavil obsežen in bogat slavnostni program, med drugim tudi odkritje spomenika v mestnem parku. Svoje spomine na prevratne novembrske dogodke leta 1918 v Mariboru je Maister zapisal tudi v časniku Slovenec 1. novembra 1928. Njegovo poročanje je neposredno, jedrnato, stvarno in pravi nič samovšečno.

General Rudolf Maister

KAKO SEM POSTAL GOSPODAR MARIBORA

Mariborski Narodni svet je imel zadnje dni meseca oktobra 1918 neprestano sestanke z zastopniki mariborskih Nemcev, ki so si na vso moč prizadevali, da bi izsilili iz nas čim več koncesij glede na prehrano, kar se jim je deloma že posrečilo in to brez za nas pomembnejših nasprotnih obveznosti.

Meni se je zdela ta naša uslužljivost povsem neumestna in sem tekom seje Narodnega sveta v Cirilovi tiskarni dne 29. oktobra ponovno poudarjal, da si moramo najprej zagotoviti Maribor in potem šele lahko dajemo Nemcem koncesije. Dosegel sem sicer, da je predsednik Narodnega sveta dr. Verstovšek dne 30. oktobra zahteval od nemških zastopnikov, naj se uredi za Maribor narodnostno vprašanje, a Nemci so to zahtevo kratko odbili, češ, da se bo o tem razpravljalo po rešitvi za tedaj važnejših in nujnejših gospodarskih in varnostnih zadev.

Vse to me je pripravilo, da sem sklenil glede na iztrganje Maribora iz nemške oblasti ravnati sam po lastni glavi. Zato sem si zagotovil za pričakovano odločitev še enkrat vse znane mi slovenske častnike in sem imel z njimi zadnji sestanek dne 31. oktobra ponoči v Narodnem domu.

USODNA IZJAVA

1. novembra ob šestih zjutraj nas je pozval vojaški štacijski poveljnik, polkovnik Holik, višje častnike mariborskih polkov in drugih vojaških ustanov za deseto uro v svojo pisarno. Nekaj pred osmo uro pa je prišel Oskar Kratky, eden mojih stotnikov, javit mi, da se vrši napovedano zborovanje radi nujnosti takoj in sicer v polkovni pisarni 26. Streleskega polka v meljski vojašnici (sedaj vojašnica kralja Aleksandra). Kratky je še pripomnil, da so vsi pozvani častniki že zbrani in da je hotel polkovnik Holik posvetovanje že začeti, da pa je navzoči stotnik Edo Vavpotič to preprečil in zahteval, da obvestijo in počakajo tudi mene. Podoba kaže, da me polkovnik sploh ne bi klical na to časovno in krajevno preloženo sejo, če ne bi bil tega izsilili stotnik Vavpotič.

V omenjeni pisarni so se nahajali ob mojem prihodu: polkovnik Holik, vojaški štacijski poveljnik; polkovnik Kobilanski, poveljnik streleskega polka št. 26; polkovnik Zhuber, poveljnik topniškega polka št. 106; polkovnik Bergmann, poveljnik rezervne bolnišnice Dunaj 1; podpolkovnik Götz, poveljnik dragonskega polka št. 5; podpolkovnik Pavlis, poveljnik pešpolka št. 47; podpolkovnik Huber, streleskega polka št. 26; podpolkovnik Hackl, streleskega polka 26; stotnik Vavpotič, streleskega polka 26 in še nekaj častnikov, katerih imen se več ne spominjam.

Na posvet je prišel tudi brigadir Schinnerer (bivši poveljnik 26. Streleskega polka), ki je bil tedaj v Mariboru na dopustu.

Takoj po mojem vstopu nam je sporočil polkovnik Holik, da prihajajo čimdalje grše vesti: fronta se je vsa razsula, vojaštvo sevali v divjem neredu domov in že ropa skladišča ob železnici; zlasti Mariboru se obetajo trdi časi, ker bo drl velik del frontnih stotisočev skozenj. – Zato nas je klical, da bi pripravili primerne ukrepe proti verjetnemu vojaškemu nasilju. Izjavil pa je, da se te seje sicer še udeleži, potem pa zbog boleznih takoj preda svoje službene posle.

Polkovnik Holik je že doma sestavil nekaj točk, ki naj bi bile podlaga za zgradbo skupnega načrta, po katerem bi se mogel vzdržati red v Mariboru in okolici. Začel je torej s temi svojimi točkami, pa že prvi stavki so pričali, da jih je napisal v trdni veri in volji, da pripade Maribor – Nemški Avstriji.

Uvidel sem, da moram za vsako ceno preprečiti to nakano nemških častnikov. Prepoznal sem, da je zdaj usoda Maribora v mojih rokah.

To spoznanje me je tako razvnelo, da je kar bušnilo iz mene: »Ich erkene diese Punkte nicht an! Marburg erkläre ich für jugoslawischen Besitz und übernehme im Namen meine Regierung das Militärkommando über die Stadt und die ganze Südsteiermark.« (Ne priznavam teh točk! Maribor proglašam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vsem Spodnjim Štajerskim.) – To sem izjavil na lastno pest in na lastno odgovornost.

Udarec je zadel tako nepričakovano in tako globoko vse navzoče, da jim je v resnici zastala sapa. Z zbeganih obrazov častnikov sem razbral, da jih je popolnoma strl moj odločni in samozavestni nastop. Zato sem – še preden je mogel kdo izpregovoriti – drugič vsekal: »Wer sich im Bereiche meines Kommandos meinen Befehlen widersetzt – kommt vor mein Kriegsgericht!« (Kdor bi se v področju moje oblasti upiral mojim poveljem, pride pred moje vojno sodišče.)

S to grožnjo sem popolnoma zmagal.

Polkovnik Holik je precej poudaril, da se je tako že odrekel svoji nadaljnji službi. Brigadir Schinnerer je izjavil, da se kot ranjenec ne bo vtikal v nove razmere in je obenem prosil osebnega varstva. Naslednji po činu najstarejši polkovnik Kobilanski pa je obljubil: »Ich für meine Person füge mich den Anordnungen des Kommandanten Meister und seiner Regierung.« (Jaz zase se podredim ukrepom poveljnika Maistra in njegove vlade.) Od ostalih častnikov izjav niti zahteval nisem.

Priklical sem na telefon dr. Verstovška in mu kratko orisal svoje izvršeno dejanje. Bil je iznenaden in besede so mu kar kipele od veselja. Poslali smo voz podpolkovnika Götza ponj, da sem ga kot predsednika Narodnega sveta predstavil nemškim častnikom.

Pred razhodom sva se s polkovnikom Holikom dogovorila o predaji njegove pisarne, drugim častnikom pa sem dal povelje, da takoj razglasijo v svojem področju novi državni položaj in jih naročil za 11. uro na okrajno glavarstvo (sedanje veliko županstvo).

ALARM

Dr. Verstovška je potegnil podpolkovnik Götz s svojim vozom do Narodnega doma, jaz pa sem odšel s stotnikom Vavpotičem na vojašniško dvorišče in dal tam trobiti alarm.

Zbranim vojakom sem naznanil, da sem prevzel vrhovno vojaško poveljstvo, jim razložil nastali prevrat in jih pozval, da vztrajajo v službi Jugoslavije, dokler jih bomo potrebovali.

Zavedni slovenski vojaki so se polni vročega navdušenja vriskaje zgnetli okrog mene in Vavpotiča. Polkovnik Kobilanski mi je čestital k nastanku jugoslovanske države. Nekaj nemških častnikov je proti temu protestiralo, češ, da je to veleizdaja, in začelo takoj po svoje pregovarjat vojake za Nemško Avstrijo. Na ta način se je vojaštvo v meljski vojašnici kar hitro razcepilo po narodnostih, in ko so Nemci uvideli, da so v manjšini proti nam, so začeli pospravljati svoje reči in se razhajati, to pa zlasti zato, ker je v tem času negotovosti v skrbi za svoje vse drvelo domov. Na sramoto so se tekom dopoldneva

izmuznili iz vojašnice z nemškimi vojaki tudi celi redi slovenskih, dasi so ti v prvem navdušenju obljubili, da ostanejo in dasi so dobro vedeli, v kako za nas skrajno nevarnem položaju se je nahajal Maribor s svojo nezatno slovensko posadko.

STOTNIK VAUPOTIČ

Ustroj in upravo strelskega polka št. 26. sem poveril stotniku Vaupotiču, ki je s tem postal njegov prvi jugoslovanski poveljnik.

Jaz sem se nato odpravil v Narodni dom, Vaupotič pa se je s silo polastil ključev v vojašnici in takoj pozaklenil pisarne skladišča, orožarno, sploh vse prostore, od koder bi se dalo kaj odnesti. Pomagali so mu pri tem delu med drugimi nadporočnika Jože Malenšek in Franjo Luknar, podčastniki Ignac Zalokar, Železnik, Bibič. Seveda to ni šlo tako gladko, zakaj večina nemških častnikov in podčastnikov se je do skrajnosti trdovratno upirala. Radi odločnega pritiska naših pa je bil Vaupotič okrog 11. ure v trdni posesti meljske vojašnice. – Ostalo mu je v nji slovenskih 7 častnikov in 87 podčastnikov in pešcev. Iz tega drobca je sestavil 1. jugoslovansko stotnijo in imenoval za nje-nega poveljnika nadporočnika Jožeta Malenška. Ta mala četa je bila matica za poznejši Mariborski pešpolk, ki se je po naredbi štaba Vrhovne komande opr. št. 37801-19 dne 15. Julija 1919, izpremenil v sedanji 45. pešadijski puk.

NAŠE VOJAŠTVO

V Mariboru so se nahajali ob prevratu razen strelskega polka št. 26 še deli sledečih polkov:

47. pešpolk v Dravski vojašnici, v barakah blizu topničarske vojašnice in v hiši št. 6 Pfarrhofgasse (sedanja Orožnova ulica). Poveljnik je bil podpolkovnik Pavlis, zagrizen Nemeč s Češkega, med častniki pa le edini Slovenec poročnik Ciril Skvarča. Moštvo je pripadalo v pretežni večini nemški narodnosti.

V konjiški vojašnici (sedaj zasebna last), Jezdarska ulica, 5. dragonski polk. Med častniki Slovenec nadporočnik Lončarič. Ostal pa je prostovoljno v tem polku nadporočnik Aleksander Molnar, rojen na Slovaškem, ki je s svojo odločnostjo mnogo pripomogel, da se je precej samopašnemu moštvu zopet vcepila prava disciplina. Polk je bil slovenske in nemške narodnosti.

V topničarski vojašnici (sedaj vojašnica vojvode Putnika) poljsko havbični polk števil. 106, brez slovenskih častnikov, moštvo po večini nemškega duha, in poljski topniški polk števil. 128. Častnik – Slovenec poročnik Tone Vovk. Moštvo skoraj sami Slovenci. Izredna sreča je bila, da je imel ta polk lepo

število starejših zavednih slovenskih podčastnikov, ki so z žilavo vstrajnostjo in z železno voljo opravljali službo v vojašnici in okli nje. Glava in srce jim je bil Belokranjec ognjičar Joško Slobodnik. S krepko samozavestjo je preudarno vodil prve dni po prevratu sam vse službene posle združenih slovenskih ostankov obeh topniških polkov.

PRVI KURIRJI

V Narodnem domu sem našel v posojilniških prostorih del Narodnega sveta, kolikor mi je v spominu: predsednika dr. Verstovška, podpredsednika dr. Rosino, tajnika prof. Voglarja, odbornika dr. Kodermana. Razen teh poštnega uradnika Klemenčiča in jurista Dobravca.

Pred odhodom na okrajno glavarstvo, kamor sem naročil polkovne poveljnike, sem hotel razen drugih navodil razglasiti posebno to, da ostane slovensko vojaštvo v svojih vojašnicah. Zato sem prosil tajnika Voglarja naj razpošlje k polkom ljudi, ki bi privedli vsaj po enega slovenskega častnika ali podčastnika v Narodni dom. Profesor Voglar je izdal zadevna naročila dijakom, ki jih je bilo precej na dvorišču. Izbrani so oddirjali vsi ponosni kot »prvi jugoslovanski mariborski kurirji« kakor sem jih pozdravil jaz.

Moje zmage nad številnimi nemškimi častniki smo bili seveda vsi zelo veseli. Brez vsega dvoma je bilo moje iztrganje mariborske vojaške oblasti iz nemških rok odločilnega pomena ne le za osvobojenje Maribora, temveč tudi za vse poznejše dogodljaje v mestu in na zunanjem področju mojega poveljstva. Vendar Pa sem dobro čutil, da mi z naprej ne bo več mogoče uspevati zgolj z odločnostjo in samozavestnim nastopom. Povrh sem si bil tudi v svesti, da bom za ves nadaljnji razvoj in zlasti še za izid zgodovinskega boja za pripadnost Maribora in z njim tesno združene slovenske severne obmejne zemlje svojemu narodu edino le jaz odgovoren. In tudi ne dvomim: če bi bili iz kakršnegakoli vzroka izgubili Maribor in ob sebi umevno tudi težek del z njim spojenega Spodnjega Štajerskega – bi naša javnost gotovo zvalila vso krivdo name.

GENERAL

Za rešitev velike in res težke naloge, ki sem si jo sicer naprtil sam, sem moral torej imeti tako visok vojaški čin, da bi mi zagotovil med civilnim prebivalstvom splošen ugled, med vojaštvom – tudi z zrahljano disciplino – pa slepo pokorščino. Zato sem od navzočih članov Narodnega sveta zahteval, da me imenujejo za generala. Po kratkem razgovoru – dr. Verstovšek se je nekaj

obotavljal – dr. Rosina pa takoj potrdil brezpogojno potrebo tega imenovanja – so ugodili moji zahtevi. Dr. Rosina je takoj narekoval imenovalno besedilo juristu Dobravcu, ki jo je od vesele razburjenosti dvakrat skazil na pisalnem stroju, tretji pravilni izvod so podpisali dr. Verstovšek, dr. Rosina in prof. Voglar. Listina je v moji posesti.

Med tem so se že vrnili »prvi jugoslovanski kurirji«, toda žal, z uspehom samo profesorja Voglarja sin, ki je privedel Slobodnika in dva njegova tovariša – podčastnika.

Kako prav sem sodil in kako važno in nujno je bilo moje imenovanje za generala, so izpričali že naslednji trenutki.

Komaj sem bil namreč izdal navodila Slobodniku, se je pojavil odposlanec graškega vojaškega poveljstva (Militär Kommando Graz) – brigadir Ullmann s svojim pribočnikom. Ko se je predstavil, mi je naznanil, da ga je odposlalo omenjeno poveljstvo v Maribor, »damit ich dem hiesigen Volksrate mit Rat und Militär an die Hand gehe« (da bi pomagal s svetom in z vojaštvom tukajšnjemu Narodnemu svetu). – Seveda nemškemu.

Zavrnil sem vsako njegovo in graško pomoč. On pa je kar nadaljeval, da ima tudi povelje vse potrebno poskrbeti za nastanitev enega popolnega pešpolka, ki pride ponoči v Maribor in je s posebnim naglasom poudaril, da vendar ne gre, da bi jaz kot major zapovedoval podpolkovnikom in polkovnikom. Odbil sem tudi to, češ, da Militär – Kommando v Gradcu nima sploh nobene pravice več vtikati se v mariborske vojaške zadeve, ker je postavljeno za Spodnje Štajersko že novo jugoslovansko vojaško poveljstvo, katerega glava sem jaz in bom opravil v Mariboru in drugod s svojimi vojaki vse sam. Pokazal sem mu tudi imenovalno listino za generala, ki mu jo je raztolmačil njegov slovenščine večji pribočnik. Brigadir je silno osupnil in zaprosil, da bi se smel udeležiti še sestanka polkovnih poveljnikov in pripomnil, da je zanj slučajno izvedel na potu z železniške postaje.

To sem mu brez pomisleka dovoli in ker je bila 11. ura že proč se kar brž odpravim z njim, njegovim pribočnikom, dr. Verstovškom in dr. Rosino na okrajno glavarstvo. V pisarni dr. Lajnšiča (ki je bil ta dan imenovan za glavarja vsega mariborskega okrožja) so že čakali vsi pozvani poveljniki. Sporočil sem jim svoje imenovanje za generala in odredil, da se vojaštvo nemške narodnosti odpusti, ali pa zbira v Dravski vojašnici. Od koder odide po mojih navodilih v Nemško Avstrijo. Vsi so sprejeli to mojo odredbo brez ugovora razen stotnika 47. pešpolka, ki je zahteval »ves tren in sploh vse imetje tega polka, če že mora res iz Maribora.« Pa tudi tega stotnika je minila vsa objestnost, ko sem mu bil zapretel, da ga postavim kot upornika pred naš nagli sod. Za odhod določenemu nemškemu oddelku, sem dodelil samo dva dvovprežna voza za prevoz častniške prtljage in živil za en dan.

Ullmann se je nato kar hitro poslovil z besedami: »Ich sehe, daß ich hier nichts mehr zu tun habe« in se vrnil s prvim vlakom v Gradec, jaz pa sem odšel v meljsko vojašnico pripravljat za popoldne povelje in navodila.

RAZOROŽITEV NEMCEV

Mojo naredbo, ki se je tikala mariborskega vojaštva nemške narodnosti, so dali poveljniki že okrog poldne po vojašnicah razglasiti. Zato se je vršila izločitev nemškega vojaštva iz vseh polkov brez večjih zapletljajev in s prav posebno naglico, če so naši zagrozili z orožjem. Sploh so pa vsi nemški vojaški, doma iz Maribora in okolice, precej, ko so bili izvedeli o za nas ugodnem prevratu, kar sami begali iz vojašnic. Ostali so le oni vestni nemški častniki, ki so imeli v oskrbi konje, orožje, skladišča ali podobne državne vrednote. Pa tudi ti so vse pustili in odšli, ko so dobili od nas potrdilo, da smo prevzeli njihov materijal.

Z veliko odločnostjo in zato zelo gladko se je vršila izločitev, oziroma razorožitev nemškega dela vojaštva v topničarski vojašnici.

Poročilo ognjičarja Slobodnika: »Že dalj časa smo se pripravljali podčastniki, jaz, Anton Pirnat in Alojzij Knavs, kako bi mogli streti vlado tukajšnjih Nemcev in razorožiti nemško vojaštvo v slučaju državnega prevrata. Zanašali smo se pri tem v prvi vrsti na zavednost naših domačih fantov. Jaz sem zbiral v ta namen kot vodja polkovnega staleža zanesljive ljudi, ki mi jih je zlasti priporočal ognjičar Pirnat, ki je bil z moštvom v vednem stiku.

Dne 1. novembra prinesel mi je sinko profesorja Voglarja pismo s pozivom, da naj hitim v Narodni dom, kjer bom dobil razna navodila. Iz previdnosti se odvezel skladiščnikom ključe in odpravil k zalogi streliva v Bohovo dva Vaclava Jenika – očeta in sina, zavedna Čeha – oba desetnika, z nekaj topničarjev, da prevzamemo tam stražo.

V vojašnici je ostal poročnik Vovk, jaz, ognjičar Knavs in desetnik France Mejač pa smo tekli v Narodni dom, kjer sem z veseljem izvedel, da je naš tihi sklep že uresničil major Maister. Ta mi je dal povelje, da zberem ob času obeda, ko bo vse vojaštvo pri svojih oddelkih, moštvo nadomestne bitnice in razorožim ter odpustim nemško vojaštvo slovenske ostanke da združim.

Naši nemški topničarji so bili po primernem pouku takoj pripravljani, da odidejo, Slovenci, zlasti še Kranjci, pa so se vsi prostovoljno pridružili meni. Prisegli smo si da bomo kljubovali vsem zaprekam. Bilo nas je okrog 70. Zastrazili smo izhode in vhode v vojašnici, ki se je kar brž spremenila v pravo taborišče. Vsi smo bili takoj na mestu in bili v teku ene ure oboroženi ter opravljeni, tako da smo že ob 15. zasegli tukajšnjemu nemški čutečemu, sicer pa domačemu poljsko havbičnemu polku šte. 106 vse topove, konje in konjsko

opravo. Veselje je bilo gledati, s kako vnemo, ponosom in zadoščenjem so se naši fantje polaščali orožja.

Opazovali smo, kako žurno so vojaki 47. pešpolka zapuščali svoje barake zapadno nasproti naše vojašnice, ko so izvedeli, da so »die Windischen« v posesti topov. V najkrajšem času je bil ta polk brez moštva in brez častnikov. Žal je bil njihov poveljnik dopoldne tako skrben, da jih je iz polkovnega skladišča popolnoma novo oblekel in oborožil.

Zasedli smo takoj najpomembnejša skladišča, zlasti materijalno in monturno od poljsko havbiškega polka 106, kjer se nam je posrečilo, kljub poznejšim vlomom, ohraniti državi material, ki ga pozneje dolgo sploh ni bilo mogoče dobiti in je bil torej za novo ustanovljeni jugoslovanski topniški polk velike vrednosti.

Oboroženi smo se razpostavili na dvorišču, izpregli topove in čakali nadaljnjih ukazov. Ko so spoznali nemški vojaki poljsko-havbiškega polka št. 106, da se jim ni treba ničesar bati, so obvestili svoje častnike, ki so nato začeli kapati v vojašnico. Bili so vidno potrti in zelo neradi so se končno zadovoljili s potrdili, da so res izročili topove in drugi material nam. Popoldne sem povabil stotnika Bernharda, strpnega Nemca v poljsko-havbiškem polku št. 106, s seboj v Narodni dom, kjer je tudi on dobil zaželeno predajno potrdilo.

Ob tej priliki sem javil generalu Maistru, da je bitnica oborožena in v pripravljenosti. Potem smo stalno zasedli topniško vojašnico in pomnožili stražo v skladišču za strelivo v Bohovi.

OBČINSKA SEJA

Med dopoldanskimi vojaškimi dogodki je imel mariborski občinski svet tajno sejo. Navzoč je bil tudi mariborski drž. poslanec Wastian, ki je prinesel iz Gradca za mesto vse polno važnih novic in bil na občinski seji ves čas glavni govornik.

Poročal je, da je zahteval mariborski Narodni svet na sestanku z avstrijskimi odposlanci zase vso politično upravo na Spodnjem Štajerskem. Ko sta zastopnika nove graške upravne vlade dr. Mayrhofer in gospodarski poverjenik dr. Wutte temu upirala, jim je zagrozil dr. K. Verstovšek, da v odklonilnem slučaju prepreči ves izvoz živil iz Spod. Štajerskega proti severu. Tudi je zahteval mariborski Narodni svet zase popolno samostojnost o načinu prehrane za Štajersko. V takih škripcih so dr. Wutte, dr. Mayrhofer in on sam (Wastian) ugodili zahtevi Narodnega sveta. Wastian je naglašal, da so tem lažje storili, ker pojde pri nameravani oddaji političnih in voditeljskih mest samo za nekake gospodarske uradnike in bodo vsa ta imenovanja sploh le začasna – nasproti pa bodo imeli Nemci, kar se tiče prehrane, samo dobiček.

Zagotovljena je tudi nedotakljivost samouprave Maribora. V istem smislu se je zavzel Wastian v Gradcu za Ptuj.

Poudaril je tudi, da bo treba delo likvidacije avstrijske države voditi prav posebno razumno, premeteno in krepko ter da je položaj mesta sicer težek, nikakor pa ne brezupen, zlasti ker imajo Nemci za bližajoča se pogajanja odlično protimoč v rokah in je torej pričakovati, da se jim izpolnijo njihove nacionalne želje. Sploh pa je z ozirom na prehrano dežele sporazum s Slovenci neizogiben.

Wastian je dalje priporočal, da preurede Nemci svoje predvojno mišljenje in ravnanje in začno računati z novimi razmerami. Naravno je tudi, da se Nemci na nobenih pogajanjih ne smejo kazati gospodov, Slovence pa imeti za ljudi nižje vrste. Enega Slovence ali dva bodo morali sprejeti celo v prehranjevalni svet.

Vse bolj, kakor Slovencev, pa je bilo treba po Wastianovem mnenju okleniti se mariborskih nemških socialnih demokratov, ker so njihovi zastopniki dotelej še na vseh pogajanjih kazali toliko razumevanja za nastale težke razmere, da bodo mariborskim Nemcem v skupnem delovanju krepka opora, posebno ker je tudi vlada na Dunaju pretežno socialno demokratska. Pri narodno-političnih pogajanjih s Slovenci pa bo za mariborske Nemce še prav posebne važnosti sodelovanje socialnih demokratov, **ki so kar brez vseh ovinkov priznali, da niso nikaki dozdevni brezdomovinci, temveč da bodo nemški socialni demokrati gotovo podpirali priklopitev Maribora k nemški Avstriji.** Treba bo torej že iz narodnostnih ozirov to močno skupino upoštevati in pritegniti k skupnemu delu.

Na Wastianove besede se je sklenilo, da dobe v mestnem gospodarskem svetu Nemci 16 glasov, socialni demokrati 4, Slovenci pa 2, to pa zato, da se po tem številnem razmerju zastopnikov »že na zunaj pokaže moč posameznih strank.«

V sledeči razpravi, glede na vzdrževanje reda v mestu, za čas vojaškega navala s fronte, je večina občinskega sveta ugotovila, »da zadostuje za to službo obstoječa mestna straža.«

Previdni in nezaupljivi podžupan Nasko je sicer ponovno sprožil vprašanje mariborskega nemškega vojaštva in zahteval zagotovitev njegove pomoči mestu, toda poslanec Wastian ga je zavračal in je pojasnjeval, da je bil v tej zadevi z magistratnim svetnikom dr. Valentinom že v Gradcu pri gospodarskem poverjeniku dr. Wutteju. Ta jima je zagotovil, da se je sklenilo, da se Maribor priključi vojaškemu območju nemško-avstrijske države. En popoln madjarski polk je že določen za Maribor.

Wastian je še omenil, da je dobil pooblastilo za izjavo, **da je mesto res že uvrščeno v ozemlje, ki sklepčno velja za podrejeno nemško-avstrijskemu**

vojaškemu poveljstvu v Gradcu in da bo vojaška oblast vse storila na korist Maribora in z njegovo priklopitev k Nemški Avstriji.

Dr. Orosel se je pa v zvezi z izvajanji podžupana Naska vendarle še potegoval za pomoč 47. pešpolka, češ da bi se tej varnostni odredbi ne mogli upirati niti Slovenci niti socialni demokrati, a Wastian je zopet nasprotno poudarjal, da je treba o vseh vojaških ukrepih prej zediniti se s Slovenci in socijalnimi demokrati. Pač pa naj se župan takoj po tem sporazumu dogovori z graško vojaško oblastjo o nujni priskrbi oborožene pomoči za Maribor.

Te važne Wastianove izjave nam kažejo, **kako globoko so bili mariborski Nemci, graška vlada in tamkajšnje vojaško poveljstvo prepričani, da pripade Maribor Nemški Avstriji.** Tudi je jasno, da so imele graške vojaške in civilne oblasti prav resno voljo izpolniti vse obljube, ki so se tikale obdržanja oziroma osvojitve Maribora za Nemško Avstrijo. Živ dokaz temu je bil njihov odposlanec brigadir Ullmann, ki je prispel v Maribor: urediti potrebno za nastanitev enega polka in v podporo Volksratu.

Pravična Usoda pa je ukazala drugače: ko so se mariborski občinski svetovalci po Wastianovem poročilu potolaženi in polni upanja razhajali iz mestne posvetovalnice – sem bil jaz že gospodar Maribora, sem že odpravil brigadirja Ullmannna in s tem preprečil prihod madjarskega polka.

24 ur pozneje bi bil vsak naš boj za Maribor – bodisi besedni, bodisi z orožjem – prepozen in zato brezuspešen.

(*Slovenec* 56, 1928, št. 251, 1. XI., str. 3–4)